

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ІННОВАЦІЇ

МАТЕРІАЛИ

VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 17–18 березня 2016 року)

Суми

Сумський державний університет

2016

1. Кобякова І. К. Семантична ідентифікація та квантитативні параметри концепту QUANTITY в англійській мові / І. К. Кобякова, О. І. Єгорова // Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. Серія "Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов", 2011. – №954. – С. 94–102.

ФОРМУВАННЯ ВІДОНІМНИХ НЕОЛОГІЗМІВ ЗА УЧАСТІ ТРАДИЦІЙНИХ І НОВИХ СЛОВОТВОРЧИХ ЕЛЕМЕНТІВ

Єнікеев Д. С.

(Запорізький національний університет)

Науковий керівник – ст. викладач Ємельянова В. Н.

Дослідження дериватів, що походять від власних імен, дозволяє визначити шляхи і способи їхнього утворення, виявити моделі формування цих лексичних одиниць. Аналіз зібраного нами фактичного матеріалу свідчить про перевагу афіксального, головним чином суфіксального, способу вербокреації у формуванні відонімних дериватів. Для творення відонімних дериватів традиційно використовують словотворчі елементи, що з давніх давен слугують засобами вербокреації. Аналіз дериватів, створених від онімів, свідчить про те, що найпродуктивнішими афіксами, що беруть участь в їх творенні є суфікси *-an*, *-ism*, *-ist*. Так, за допомогою суфікса *-ism*, що має первинне значення "теорія, доктрина, вчення, напрямок", останнім часом було створено чимало неологізмів, наприклад, *Atlanticism* – "доктрина, що передбачає політичну й економічну інтеграцію США та країн Європейського Союзу", *Europeanism* – "доктрина, політичний рух, метою якого є подальша інтеграція країн Євросоюзу", *Kerryism* – "політична й економічна доктрина державного секретаря США Джона Керрі", *Schwarzeneggerism* – "вміння прилаштовуватися до швидкоплинних політичних вимог; вміння швидко змінювати галузь діяльності". Слід зазначити, що суфікс *-ism* має здатність утворювати деривати зі стилістично нейтральним значенням (наприклад, *Atlanticism*, *Europeanism*), а може надавати створеним за його участю похідним лексемам зневажливу конотацію (наприклад, *Brezhnevism*, *bin Ladenism*, *Wahhabism*).

Суфікс *-ism*, що функціонує у складі слів *dialectism*, *neologism*, *slangism*, має значення "лексична одиниця; слово". За участю цього

афікса на базі онімів в англійській мові були створені лексеми *Americanism*, *Briticism*, *Canadianism*, *Australisism*, які позначають одиниці словника різних варіантів англійської мови, що функціонують лише у складі відповідних національно-територіальних діалектів. Суфікс *-ism* у такому семантичному варіанті приєднується не лише до топонімічних основ (назв географічних об'єктів), але й до антропонімічних основ (імен та прізвищ людей), наприклад, *Bushism* (Джордж Буш – сорок третій президент США), *Barack Obamism* (Барак Обама – діючий президент Сполучених Штатів), *Schwarzeneggerism* (Арнольд Шварцнегер – актор, колишній губернатор штату Каліфорнія). Ці лексеми позначають авторські неологізми, okazionalni слова та фрази, мовленнєві звороти, фонетичні, граматичні та семантичні помилки, які є типовими для публічних промов та повсякденного спілкування відомих людей, насамперед політиків, або зустрічаються у творах письменників. Отже, суфікс *-ism*, у складі відонімних дериватів функціонує у двох значеннях: 1) політична філософія, доктрина, напрямок; 2) авторські неологізми, okazionalni слова та словосполучення, мовленнєві звороти, типові для мовлення відомої особи. Полісемантичність словотворчого елемента спричинює багатозначність створених за допомогою цього суфікса відонімних дериватів. Наприклад, *Bushism* – 1) політична філософія Джорджа Буша; 2) okazionalni слова, мовленнєві ляпи у промовах Джорджа Буша; *Schwarzeneggerism* – 1) політична філософія Арнольда Шварцнегера, яка полягає у вмінні прилаштовуватися до різних часів та політичних обставин; 2) слова та фрази, що асоціюються з кіногероями Шварцнегера-актора.

Продуктивним словотворчим засобом для творення відонімних дериватів є також суфікс *-ist*. Він позначає прибічника певної філософії, теорії, партії, руху, особистості. Наприклад, *Bushist*, *Saddamist*, *Thatcherist*, *Wahhabist*.

Іншим продуктивним засобом відонімної деривації є суфікс *-an* (представлений також графічними варіантами *-ean*, *-ian*). За допомогою цього словотворчого елемента від власних назв творяться прикметники, характерні для мови книжного стилю, наприклад, *Shakespearean*, *Tolstoyan*. Такі прикметники часто зазнають субстантивзації, перетворюючись на іменники, що позначають особу, яка наслідує певну доктрину, теорію, напрямок (політичний, економічний, науковий, літературний тощо). Серед відонімних неологізмів, створених за участю цього елемента можна згадати

лексеми *Hitchcockian* – "типовий для стилю кінорежисера Альфреда Хічкока або те, що з ним асоціюється", цей прикметник часто вживається у генералізованому значенні "тривожний, загрозливий". Неологізм *Bushian* позначає "типовий для стилю правління та зовнішньої політики Джорджа Буша", а у субстантивованому варіанті – "прибічник політики Дж. Буша, той, хто наслідує його тип керівництва" *Clintonian* – "той, хто відповідає часу та стилю правління Білла Клінтона".

У формуванні відонімних дериватів бере також участь суфікс *-esque*, утворюючи прикметники з позитивною конотацією – "пов'язаний з вишуканим стилем певної особи", наприклад, *Barbiesque, Chaplinesque, Daliesque, Dioresque, Disneyesque, Lennonesque, Tolkienesque*. Іншим суфіксом, за допомогою якого утворюються відонімні прикметники є словотворчий формант *-ish* "такий, що нагадує; щось на зразок", наприклад, *Forrest Gumpish, Lolita-ish, Madonna-ish, Mark Twainish, Shakira-ish*.

Афіксальним способом від власних назв утворюються не лише прикметники, але й дієслова. Продуктивними афіксами відонімної деривації, які трансформують власні назви у дієслова є суфікси *-ize (-ise)* та *-fy*. Наприклад, суфікс *-ize (-ise)* було використано для утворення таких лексем, як: *Arabize, Balkanize, Coca-Colaize, Europeanize, Islamise, McDonaldize, Saudise, Talibanize*. На основі таких дієслівних дериватів, можуть утворюватися й іменники, що позначають процес й результат виконання певної дії, наприклад, *Afghanisation, Arabisation, Chechenisation, Iraqisation, Islamisation, Saudisation, Talibanisation*. Іншим продуктивним суфіксом творення відонімних дієслів є *-fy*. Наприклад, *Baathify, Disneyfy, Hispanify, Iraqify, Tonyfy*. На базі дієслівних дериватів, можуть утворюватися й іменники, що позначають процес й результат виконання певної дії, наприклад: *Baathification, Disneyfication, Hispanification, Iraqification, Tonyfication*.

У сучасній англійській мові в результаті вербокреації відбувається не лише збагачення лексики, але й формування нових засобів словотвору. Науковці відзначають високу продуктивність нових словотворчих елементів, створених шляхом афіксалізації лексичних одиниць та їхніх фрагментів [1, 85; 2, 270]. За допомогою цих словотворчих афіксів деривати творяться як на базі загальних назв, так і онімів. Одним з найпродуктивніших є новий суфікс *-nomics*, передумови для появи якого були створені телескопією. Суфікс -

nomics "економічна теорія або політика" виник після утворення слова *Nixonomics* (*Nixon* + *economics*). Потім за аналогією до цього телескопізма були створені нові слова *Bushonomics*, *Clintonomics*, *Kerryonomics*, *Obamanomics*, *Rubinomics*, *Rogernomics*.

Створення цілої низки неологізмів за зразком слова *Watergate* (назва готелю в місті Вашингтоні, що став символом політичного скандалу в 70-і роки минулого століття): *Reagangate*, *Irangate*, сприяло формуванню нового словотворчого елемента *-gate*. Науковці зазначають, що він зазвичай приєднувався до власних імен – прізвищ та імен політичних і державних діячів, з якими пов'язаний скандал (*Reagangate*, *Billygate*, *Monicagate*, *Muldergate*), до назв держав та регіонів (*Iraqgate*, *Danubegate*, *Volggate*), організацій та компаній (*Motorgate*, *Oilgate*).

Зібраний та проаналізований нами фактичний матеріал дозволяє стверджувати, що таку ж вербокреативну активність на базі власних назв демонструє останнім часом і словотворчий елемент *-style*, за допомогою якого створюються як неологізми, так і оказіональні слова, наприклад: *al-Qaeda-style*, *American-style*, *Chernobyl-style*, *Cuban-style*, *European-style*, *German-style*, *Harvard-style*, *Hollywood-style*, *Madrid-style*, *Quebec-style*, *Saddam-style*, *Soviet-style*, *Ukraine-style*, *western-style*. У складі цих слів словотворчий елемент *-style* має значення "подібний до; схожий на щось або когось". Синонімічним за значенням до словотворчого елемента *-style*, є суфікс *-like*. За його участю були створені такі відонімні деривати, як *al-Qaeda-like*, *Bush-like*, *Hollywood-like*, *Katrina-like*, *Kuwait-like*, *Terminator-like*.

У результаті афіксалізації слова *watcher* його семантика зазнала модифікації в бік спеціалізації, оскільки тепер словотворчий елемент *-watcher* позначає не просто спостерігача, а оглядача, аналітика, що спеціалізується в окремій галузі, спостерігає за розвитком подій в окремій державі, регіоні або за діяльністю окремих політиків: *Africa-watcher*, *China-watcher*, *Clinton-watcher*, *Dole-watcher*, *IBM-watcher*, *Russia-watcher*.

Серед нових словотворчих елементів, що беруть участь у відонімній деривації, є також суфікс *-speak* – "жаргон". Він виник у результаті афіксалізації лексеми *speak*. Наприклад, *Bush-speak*, *Dole-speak*, *Obama-speak*, *Putin-speak*, *Vatican-speak*.

У формуванні відонімних неологізмів беруть участь також словотворчі елементи *-friendly* – "налаштований лояльно", наприклад: *Bush-friendly*, *China-friendly*, *Obama-friendly*, *EU-friendly*, *USA-friendly*,

та *-free* – "вільний від чогось або когось", наприклад: *Bush-free, Saddam-free, Wahhabi-free*.

Отже, в сучасній англійській мові афіксація є одним з найпродуктивнішим способом словотвору на базі власних назв. Вагома частина відонімних дериватів створюється за допомогою традиційних словотворчих формантів: *-an/-ean/-ian, -esque, -fy, -ise/ize, -ism, -ist, -ish*. Активну участь у формуванні відонімних неологізмів беруть також нові словотворчі елементи *-friendly, -free, -gate, -like, -nomics, -style, -speak, -watcher*.

1. Єнікєєва С. М. Формування нових словотворчих елементів англійської мови шляхом афіксалізації лексичних одиниць / С. М. Єнікєєва // Загальні питання філології: зб. наук. пр.– Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – Т.1. – С. 85–90.
2. Єнікєєва С. М. Роль телескопії у збагаченні арсеналу словотворчих засобів сучасної англійської мови / С. М. Єнікєєва // Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. – 2007. – № 4. – С. 264–270.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ У ФІЛЬМІ «ГРОЗОВИЙ ПЕРЕВАЛ» ЗА МОТИВАМИ ОДНОЙМЕННОГО РОМАНУ ЕМІЛІ БРОНТЕ

Захарченко Ю. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Жулавська О. О.

Фразеологічні одиниці є невід'ємною частиною сучасного дискурсу. Їх вживання в текстах різних стилів та в повсякденному мовленні набуває все більшої і більшої популярності, незважаючи на те, що фразеологія є порівняно молодю дисципліною і почала бурхливо розвиватися тільки протягом останніх десятиріч.

Фразеологічний фонд сучасної англійської мови відрізняється багатством і різноманіттям, і кожен аспект його дослідження заслуговує на особливу увагу.

Проблематика фразеологічних одиниць (ФО) у сучасному мовознавстві займає одне з провідних місць. Фразеологізм, – лексико-граматична єдність двох і більше нарізно оформлених компонентів,